

Son yıllarda ülkemizin sağlık gündemini birkaç ana başlık altında toplamak mümkün. Bunlardan birisi finansman alanı. Sağlık sigorta primini ödeyip, SGK'nin (Sosyal Güvenlik Kurumu) sunmayı taahhüt ettiği hizmetlere ulaşabilmek için kişilerin ceplerinden katkı payı, fark ücreti, ilave ücret vb. biçimde ödemek zorunda bırakıldıkları ücretlerde yapılan artışlar. Öyle ki kişilerin bu biçimde yapmak zorunda kaldıkları ödemeler neredeyse prim ödemelerine yaklaştı. Kısa bir süre sonra ödediği primden daha fazlasını sözünü ettiğimiz biçimlerde ödemek zorunda bırakılanların sayısı daha da artacak. Finansman alanının bir başka başlığı da özelleştirmeler. Yargının kararlarını dinlememeyi ya da etrafından dolaşmayı kurallaştıran AKP Hükümetleri, kamu özel ortaklığı vb. uygulama biçimleriyle ulusötesi şirketlerin sağlık alanına yatırım yapmalarını cazip (diğer ülkelere göre daha kârlı) hale getiren uygulamalarını sürdürüyorlar. İkinci başlık, SGK'nin karşılamadığı, az sayıda olsalar da o kişiler için yaşamsal-temel olan sağlık hizmetlerine ulaşamayıp basın aracılığıyla kamuoyuna sesini duyuran ve vicdanlara seslenip yardım bekleyenler. Benzer biçimde kanser vb. hastalıkların tedavisinde zorunlu olan ve yaygın kullanılan ilaçların eczanelerde bulunmaması, karaborsa ilaç satışı daha da vahimi sahte ilaçlar konusu. Üçüncü ise sağlık emekçileri ile ilgili. Çalışma koşullarının her geçen gün daha da kötüleşmesi, özlük haklarında belirgin gerilemeler, işsizlik, sağlıkta dönüşümün yapısal sorunlarından kaynaklanan sıkıntıları yaşayan hastalara, nedeni olarak yetkililer tarafından doğrudan hedef gösterilmelerinden kay-

naklanan şiddet ve bunun sonucu ölüm, intiharlar ve yaralanmalar, işyeri hekimliği yapmak isteyen hekimlerin bir zamanların 'kovboy hekimleri' gibi ellerinde çantaları birim birim dolaşmak zorunda bırakılmaları, son zamanlarda da aile hekimlerine dayatılan nöbet, angarya vb. Dikkat edilirse, yaşananlar gün geçtikçe daha da kötüleşiyor.

Sağlıklı olmak için barış ve özgürlük gibi temel değerlerin yanı sıra, gereksinimlerin başında yeterli ve dengeli beslenmenin geldiğini biliyoruz. Kişilerin ve toplumun sağlıklı olabilmesi için temel gereksinimlerin ilk sırasında yer almasına karşın, günümüzde Türkiye de dahil dünyanın hemen her yerinde parası olan parası kadar -yeterli ve dengeli- beslenebiliyor. Hükümetler, halklarının sağlıklı olması için trilyonlarca para harcamalarına karşın, bu başlığı görmezden geliyor. Çünkü, tüm bilimsel bilgilere rağmen, kapitalizmin akıl dışılığına teslim olmuş durumdadır. Sağlığın öznesi olarak hastayı ele alıyorlar. Böyle olunca, sağlık alanı patronlar için kazanç kapısı olmaya devam ediyor. Herkesin parası kadar beslenebildiği bir ülkede doğal olarak herkes parası kadar sağlıklı olabiliyor.

Bilebildiğimiz kadarıyla, ilk kez Maslow tarafından tanımlanan gereksinimler hiyerarşisi teorisine göre, insan gereksinimlerinin hiyerarşik bir düzeni olduğu kabul edilmektedir. Kapitalist toplum biçiminde insanlar, kazandıkları para ile öncelikle karınlarını doyurmakta-beslenme gereksinimlerini karşılamakta, kalırsa diğer gereksinimlerine yönelik harcama yapmaktadır. Doyabilenler, eğer sahip oldukları para yeterse sırasıyla konut, ulaşım, giyinme, sağlık, eğitim, eğlence, kültür vb.

diğer gereksinimleri için de harcama yapabilmektedir. Bu nedenle, reel gelirleri düşük olanların harcamalarındaki en büyük payı, başka bir ifadeyle, ilk sırayı gıda sağlamak için yaptıkları harcama almaktadır. Kişilerin reel gelirleri arttıkça, toplam harcamaları içinde gıda harcamalarının payı da azalmakta, arka sıralara doğru gerilemektedir. Özetle, yoksulların toplam harcamaları içinde gıda harcamalarının payı en fazladır, ilk sıradadır. Başka bir ifadeyle, harcamalarının ilk sırasında gıda giderleri olanlar yoksullardır. Gelir-zenginlik arttıkça, gıda harcamalarının sıralamadaki yeri arkalara geçer. Konunun özcesi, yoksul boğazına, zengin keyfine harcar.

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) Hanehalkı Tüketim Harcamaları Bölgesel Sonuçları'nı, Hanehalkı Bütçe Araştırması verilerinden hesaplayarak, üçer yıllık dilimleri gösterecek biçimde (2009-2011, 2010-2012 vb.) yayımlamaktadır. Bunlardan ilki 2003-2005, sonuncusu da 2011-2013 yıllarını kapsamaktadır. TUİK, Türkiye'yi bir tanesi İstanbul olmak üzere 12 bölgeye ayırmakta ve söz konusu yıllar için her birindeki hanehalkı harcamalarının toplam ülke harcamaları içindeki payını ve her bir bölgede yapılan harcamaların harcama alanlarına göre dağılımını da paylaşmaktadır. Söz konusu veriler incelendiğinde, beş bölgenin 2003-2005 diliminden 2011-2013 dilimine kadar bulunduğu konumun değişmediği, gıda harcamalarının payının toplam harcamalar içindeki payının her zaman birinci sırada olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, AKP Hükümetleri döneminde yoksulluk, beş bölge için kendi ifadeleriyle 'kader' haline getirilmiştir (Tablo).

Tablo. Harcama grupları arasında GIDA ve alkolsüz içecek harcaması payının birinci sırada olduğu bölgeler 2003-2013

	2003-05	2005-07	2006-08	2007-09	2008-10	2009-11	2010-12	2011-13
İstanbul								
Batı Marmara	*							
Ege								
Doğu Marmara								
Batı Anadolu	*							
Akdeniz	*	*						
Orta Anadolu	*	*						
Batı Karadeniz	*	*	*	*	*	*	*	*
Doğu Karadeniz	*	*	*	*	*	*	*	*
Kuzeydoğu Anadolu	*	*	*	*	*	*	*	*
Ortadoğu Anadolu	*	*	*	*	*	*	*	*
Güneydoğu Anadolu	*	*	*	*	*	*	*	*

Kaynak: TÜİK Haber Bültenleri, Sayı: 84 (30 Mayıs 2007), 185 (2 Aralık 2008), 26 (17 Şubat 2010), 213 (14 Aralık 2010), 8 635 (24 Kasım 2011), 13 147 (22 Kasım 2012), 13 631 (21 Kasım 2013) ve 16 203 (21 Kasım 2014) verilerinden hazırlanmıştır.

Tablodan da izlenebildiği gibi, Batı Marmara ve Batı Anadolu Bölgeleri yalnızca 2003-2005 dilimi, Akdeniz ve Orta Anadolu Bölgeleri de 2003-2005 ve 2005-2007 dilimlerinde yoksulluk yaşamışken, daha sonraki dilimlerde söz konusu durumdan çıkmıştır. Oysa, toplam 40 ilden oluşan Batı Karadeniz (Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum ve Amasya), Doğu Karadeniz (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin ve Gümüşhane), Kuzeydoğu Anadolu (Erzurum, Erzinca, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan), Ortadoğu Anadolu (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis ve Hakkari) ve Güneydoğu Anadolu (Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt) bölgeleri tüm dilimlerde yoksuldur.

Söz konusu beş bölgede yaşamakta olan halklarımız AKP Hükümetleri döneminde yoksul bırakılmışlardır. Tüketimin henüz birinci düzeyindedirler ve halâ en temel sağlık gereksinimi olan gıda gereksinimlerini karşılamaya çalışmaktadırlar. Bu durum, sağlıklı olabilmek için temel gereksinimlerin ilk sırasında bulunan yeterli ve dengeli beslenmenin sağlanmadığı bölgelerde yaşayanların sağlıksız ve hasta olmaları ile

daha erken yaşlarda ölmeleri için ön koşulun AKP Hükümetleri eliyle yerine getirildiğini göstermektedir. Sağlık Bakanlığı ve resmi kurumlar tarafından yayımlanan araştırma sonuçları ve veriler arasında söz konusu bölge ve illeri özellikle izlemek ve mercek altına almak, yaşam koşullarının sağlık durumuna yansımalarını da görünür kılabilmek için önem taşımaktadır. Bu faaliyet yalnızca durum saptamasına, bilmeye yarayacaktır. Tabii ki tek başına yeterli değildir. Sonrası için de bir şeyler yapmak gerekir. Bu bölgelerde yaşayanların, yaşadıklarını ve nedenlerini bilmelerinin yanında, çözümü için de harekete geçebilmeleri ya da harekete geçebilmelerinin sağlanması önemlidir.

Öncelikle, sorun AKP'nin yoksullara gıda yardımıyla çözülemez. Ara çözüm olarak, nüfusunun tümünün, herhangi bir pirim ödemedi sosyal güvenlik ve işsizlik güvencesi kapsamına alınması önerilebilir. Bununla birlikte, çözüm, yoksulluğun-eşitsizliklerin neden (ler)inin ortadan kaldırılmasından geçmektedir. Bunu hayata geçirebilmek için 'ilk' adım 7 Haziran 2015'te yapılacak genel seçimlerde atılabilir. Bu topraklarda yıllardır sürmekte olan savaşı sona erdirip barışı sağlayabilecek, özgürlüğü ve demokrasiyi

ülkenin her yerine ve herkes için yaşanabilir kılabacak, kadın-erkek, yaşlı-genç, farklı cinsel kimlikler ve yönelimler ile inançlara ve anadiline yönelik ayrımları ve ötekileştirmeyi ortadan kaldıracak, yurttaş olmanın tek başına her tür sosyal güvenlik kapsamında olmayı ve insanca yaşayabilecek geliri sağlamasını garanti altına alabilecek, özelleştirmelere karşı, sağlık hizmetleri ve eğitim başta olmak üzere toplumsal gereksinimi karşılayacak biçimde kamusal ve parasız olarak sunabilecek nihayetinde de toplumsal eşitliği hedefleyenlerin öncelikle bu ilkeler doğrultusunda bir araya gelmelerini sağlayabilmek, sonrasında da sandığa giderken ve sandık başında gereğini yapmamız gerekiyor. Aksi takdirde aile hekimlerine dayattıkları angarya, eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan sağlık emekçilerine dayattıkları nöbet ertesi izin yasağı, metal işçilerine dayattıkları grev yasağı, madenlerdeki, inşaatlardaki işçi katliamları artarak devam edecek...

Bu sayımızın dosya başlığı "Fiziksel Aktivite, Spor ve Sağlık". Dosyamızı, Eriş Bilaloğlu ve Eftal Yıldırım arkadaşlarımız hazırladı. Dosya yazılarımızın dışında iki makale daha var. İlki Fatma Özdemir tarafından hazırlanan ve 2012 yılının son üç sayısı olarak yayımlandığımız Kürtaj Dosyamızın sonrasında ilk defa aynı konuyu ele alan "Muhafazakârlık ve Piyasa Kısacında Kürtaj Hakkı" makalesi, ikincisi ise Barış Can tarafından hazırlanan "Dünya Sağlık Örgütü 2013 Yılı Dünya Sıtma Raporu'nun Değerlendirilmesi". Arkadaşlarımıza ve yazarlarımıza şükranlarımızı sunuyoruz. Bu yılın son sayısında, hazırlıklarını tamamladığımız hastaneler konusundaki dosyamızı sizlerle paylaşacağız. Dostlukla...